

višedesetljetno sudjelovanje u suorganiziranju međunarodnoga znanstvenoga skupa Mogersdorf. Taj je skup 1995. god. bio potpuno pripremljen, ali je morao biti otkazan jer je tadašnje nadležno Ministarstvo za kulturu uskratilo bitan dio subvencije koja je ranije bila utvrđena i dogovorena. I drugi neki već pripremljeni skupovi morali su biti otkazani.

Članovi Saveza/Društva uglavnom su besplatno nastupali na znanstvenim skupovima. Predsjednik i članovi Predsjedništva uglavnom su putovali o svome trošku, te sami snosili i poštanske i druge troškove. Tako se, npr., i za članke u "Historijskom zborniku" isplaćuju izuzetno autorski honorari. No, u zadnje dvije godine započinje stabilnije državno financiranje rada Društva/Saveza, pa se iz državnih sredstava odobravaju (relativno skromna) sredstva za redovitu djelatnost. Vjerujemo da će se izdašnije financirati i izdavačka djelatnost, iako je Ministarstvo za znanost redovito novčano pomagalo Historijski zbornik, priređivanje raznih susreta na kojima se iznose rezultati najnovijih znanstvenih istraživanja itd. No, financijski izvještaji skromnoga sadržaja postoje, a svi su izdaci dokumentirani i upućivani nadležnim institucijama.

Društva/članice financirale su se kao i do sada iz vlastitih izvora te nisu obvezne podnositi izvješća.

XIII. Zaključak

Društvo/Savez u proteklom je razdoblju djelovalo u izuzetnim povijesnim prilikama, u uvjetima raspada šire državne zajednice SFR Jugoslavije, velikosrpske oružane agresije i okupacije pojedinih hrvatskih krajeva te osnivanja samostalne Republike Hrvatske, sa svim posljedicama. Usprkos takvim teškim prilikama, Društvo/Savez uspjelo se ne samo održati već, štoviše, odgovoriti na niz pitanja pa i plodno djelovati. S tih temelja kreće u novo razdoblje života, u drugu polovicu stoljeća svoga postojanja i djelovanja.

Petar Strčić

IZVJEŠĆE

o radu Društva za hrvatsku povjesnicu, Ogranak za Baranju,
Beli Manastir, u proteklom razdoblju

POVIJESNO DRUŠTVO BARANJE, Beli Manastir prvi put započelo je s radom nakon osnutka 31. kolovoza 1984., u vrlo velikoj nadi i želji da izvrši svoju temeljnu zadaću, rasvjetljavanje stvarne povijesne istine o pokrajini Baranji tijekom prošlosti, a što je pozdravio i tadašnji glavni tajnik Saveza povijesnih društava Hrvatske prof. dr. sc. Dragutin Pavličević.

Međutim, često se i planirano ne ostvari, ili bar ne onako kako je to netko zapisao i zamislio. Jer, napose presnažni srpski utjecaj, pa i na Društvo, a posebice kada se radilo o njegovu najužem vodstvu, gdje primjerice od devet članova Predsjedništva, samo dvoje nisu bili Srbi, odnosno jedan Hrvat i jedna Mađarica (Davorin Taslidžić i Laura Merki), što se očitovalo i na mogućnost snažnijeg financiranja, a posebice kada se radilo o nakladništvu. U vremenu od te 1984. pa sve do ratnih dana, odnosno pada Baranje i njezine okupacije od strane velikosrpskih ideologa u kolovozu 1991., rad Društva se odvijao u organiziranju različitih tribina i predavanja po mjestima i

školama Baranje, ali i dijelu izdavaštva, pa je pripreman i zbornik radova "Ogledalo Baranje" i dvije biblioteke Posebna izdanja i Odjeci vremena. U prvoj je tiskan i prvi naslov Veljko Atanacković, Škole Belja (Baranje) i u drugoj Davorin Taslidžić, Kocka je bačena. Nadalje je tiskana i prva bibliografija za područje Baranje i prigodna brošura za treću obljetnicu rada i postojanja Tri godine rada. Dolazi vrijeme sve težeg međusobnog razumijevanja od sredine 1989. a nakon prvih višestranačkih izbora okupirana je Baranja od Srbije u ljeto 1991.!

Društvo ne radi tijekom tih mjeseci sve do proljeća 1992. kada obnavlja svoj rad kao društvo čije je još i danas privremeno sjedište u Osijeku, Kralja Zvonimira 3. Promjenom naziva u čitavoj Hrvatskoj na pravi naziv Društvo za hrvatsku povjesnicu, i ovo se društvo sukladno tomu ponaša i s novim rješenjem o radu od 25. rujna 1995. djeluje pod tim imenom, prijavljeno u Uredu za opću upravu Županije osječko-baranjske, Ispostave toga ureda za Beli Manastir.

Društvo za hrvatsku povjesnicu sve to vrijeme bilo je u središtu pozornosti tisuća prognanih Baranjaca, posebice kada je riječ o potpori i pomoći prosvjetnim djelatnicima, i to prije svega po dislociranim školama u Županiji, ali i susjednoj Republici Mađarskoj (Mohaču, Šiklošu, Bere-mendu, Harkanju i Pečuhu).

Društvo je 6. lipnja 1995. reagiralo na preuzeti članak iz ljubljanskog *Dela* u Vjesniku pod naslovom: *Ujedinjenje Vojvodine i Baranje*, a što je objavljeno na stranici 17, 1. lipnja 1995. Nadalje 10. ožujka 1996. Društvo upućuje prigodan tekst i inicijativu za osnutak *Muzeja Baranje* na sva nadležna ministarstva, vladu, Ured predsjednika Republike i sve općine koje su nastale teritorijalnom podjelom županija. Na žalost općine Bilje i Darda se nisu s time složile, jer vjerojatno imaju neke svoje samo njima znane interese (uglavnom se radi o privatnim interesima trenutnih načelnika, a zbog privatnih biznisa korištenja čak i dvoraca kao što su onaj u Bilju lovački dvorac Eugena Savoyskog i dvorac obitelji Eszterhazy u Dardi).

Ministarstvo kulture je poduprlo navedenu inicijativu svojim dopisom od 3. travnja 1996., ali za sada to je na početku nekih "boljih" vremena.

Društvo je organiziralo brojne tribine i predavanja, a započelo se i s objavljivanjem građe iz prošlosti. Tako je u pokrenutoj biblioteci Prošlost u sadašnjosti već objavljena studija *Pečat Trianona* (Pariz, utjelovljenje granica svjetova) autora Davorina Taslidžića što je nastalo kao rezultat iz Projekta Trianon, povijesno-politologijska promišljanja, čija je mentorica i recenzent na projektu bila doc. dr. sc. Zlata Živaković-Kerže iz Hrvatskog instituta za povijest, Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Slavonski Brod, a recenzenti knjige dr. sc. Ive Mažuran iz Zagreba i prof. dr. sc. Zdravko Tomac iz Zagreba. Urednik biblioteke je prof. dr. sc. Julijo Martinčić, ravnatelj Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku.

U pripremi je i prvi svezak časopisa *Facta Baraviensis*, koji bi trebao biti tiskan tri puta tijekom godine, a prvi se svezak očekuje uskoro.

Ujedno u suradnji s Arhivom Belja i Zavodom za znanstveni rad u Osijeku HAZU priprema se Znanstveni forum *Belje - Stoljeća opstojnosti*, čiji je glavni istraživač i nositelj dr. sc. Ive Mažuran.

Vode se i razgovori o mogućnosti pripreme i prvog baranjskog leksikona koji je dobio i radni naslov: *Lexicon Baraviensis od A do Ž*.

Budući da je stoljećima zanemarivano područje Baranje, a osobito kada je trebalo ponešto istine izreći i o njezinoj prošlosti, to se sustavno iz Beograda kočilo i na svaki način onemogućavalo. Stoga se prišlo izradi prvi put u povijesti novoga doba priručnika za učenike pučke škole (VII. razred) zavičajne prošlosti, pod nazivom *Orbis Baraviensis* skupine autora. On će nakon izrade biti upućen Ministarstvu prosvjete na ocjenu i uvid, a razmišlja se i o iniciranju osnutka Zavoda za povijest Baranje putem lokalne uprave i samouprave. Inače, Društvo iznimno uspješno surađuje sa Zavodom za znanstveni rad HAZU u Osijeku, Arhivom Belje, Povijesnim arhivom

Osijek, Muzejem Slavonije Osijek, Pedagoškim fakultetom Osijek, kao i osnovnim i srednjim školama u kojima nastavu pohađaju Baranjski.

Plan i program povratka u Baranju iznimno je opsežan, a planira se započeti s ozbiljnim istraživanjima prošlosti kraja od najstarije poznatih vremena do danas. Društvo je uistinu okupilo brojne stručnjake, ali i one zaljubljenike u povijest, čime su stvoreni solidni odnosi za opstojnost i u idućim vremenima, kada će u Baranji biti još vrlo teško i složeno organizirati djelatnost, jer dosta je onih nepomirljivih Srba čiji su dosezi Velika Srbija, a ne Baranja u Hrvatskoj!

No, i pored te činjenice članovi Društva vrlo ozbiljno "isplovljavaju" na "Panonsko more" u nadi da će novo vrijeme donijeti i nove istine u prošlosti prostora što se u zemljopisu zove BARANJA!

Izvešće priredio
Davorin Taslidžić

IZVJEŠĆE

Povijesnoga društva Rijeka (1991.-1997.)

Povijesno društvo Rijeka osnovano je 1952. godine; od 1956. godine - zajedno s Povijesnim društvom u Puli - objavljulje "Jadranski zbornik". Ovdje dajemo izvještaj o radu za razdoblje od 1991. do 1997. godine.

I. Izdavačka djelatnost

1. Od 1952. godine: "Jadranski zbornik. Prilozi za povijest Istre, Rijeke, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara", sv. 14, Rubrike: "Arheološki i povijesni radovi, rasprave i prilozi" (9 priloga), "Etnološki i etnografiki radovi i prilozi" (1 rad), "Prikazi-osvrta-bilješke" (21 prilog), "Znanstveni skupovi" (2 priloga), "In memoriam" (tri teksta) i "Iz rada Povijesnoga društva Istre - Pula i Povijesnoga društva - Rijeka (3 teksta).

U pripremi ili pred objavljivanjem su sv. 15, 16 i 17.

2. Od 1994. godine: "Rijeka", I, 1 i 2, 1994, II, 1 i 2, 1995, III, 1 i 2, 1996.-1997. Rubrike: "Hrvatska Rijeka. Referati sa znanstvenog skupa održanog 27. studenoga 1991.", "Rasprava i građa", "Prikazi, osvrta, bilješke, izvještaji". Za tekst "Numizmatička povijest Rijeke" (III, 1 i 2, 1996. i 1997.) autor Bože Mimica dobio je Nagradu grada Rijeke.

U pripremi su 2 sveska.

3. Od 1993. godine: Knjižni niz: "Nova istraživanja prošlosti Rijeke i riječkoga područja", Knj. 1. Antun Giron-Petar Strčić, "Poglavnikovom Vojnom uredu. Treći Reich, NDH, Sušak-Rijeka i izvješće dr. Oskara Turine 1943." (1993.; autori su dobili Nagradu grada Rijeke); knj. 2, Hrvoje Turk, "Povijest turizma i ugostiteljstva Raba" (1994); knj. 3, Antun Giron-Petar Strčić, "Zaobići Ingridstellung. Riječko područje u završnici Drugoga svjetskog rata" (1995).

J U B I L A R N I
H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

posvećen je

prof. dr. Jaroslavu ŠIDAKU,

*njegovu osnivaču i glavnom uredniku
(1948 – 1985)*

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS
Ivan KAMPUŠ
Ivica PRLENDER
Tomislav RAUKAR
Petar STRČIĆ

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu
Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ul. Ivana Lučića 3

Cijena ovog broja iznosi 200 kuna

Izdanje časopisa sufinancira
Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Mišljenjem Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-1/7-94-01 i 5320317-96-01
od 18. XI. 1994. i 1. III. 1996. časopis je oslobođen plaćanja poreza na promet.

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Garićgradska 6 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, prosinac 1997.